

OLIIY PEDAGOGIK TA'LIMDA TALABALARDA PEDAGOGIK IMIJ KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Andijon davlat pedagogika instituti
Boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrasida dotsenti
Marsulov Bunyodjon Sharipovich

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15225461>

Annotatsiya. Ushbu maqolada oliy pedagogik ta'limda talabalarda pedagogik imij kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi masalasi o'rganiladi. Shuningdek, pedagogik imijning asosiy komponentlari, uning oliy ta'lim muassasalarida talabalarga pedagogik ta'sir ko'rsatishdagi ahamiyati va rivojlanishining metodik asoslari tahlil qilinadi. pedagogik imij kompetensiyasini rivojlantirishda muhim bo'lgan metodik yondashuvlar, o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi interaktiv munosabatlar, empatiya va kommunikativ ko'nikmalar, shuningdek, talabalar bilan o'quv jarayonida muvaffaqiyatli muloqot o'rnatish uchun zarur bo'lgan uslublar alohida ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Oliy pedagogik ta'lim, pedagogik imij, pedagogik imij kompetensiyasi, talabalar, ta'lim jarayoni, pedagogik metodika, kommunikativ ko'nikmalar, empatiya, o'qituvchi va talaba munosabati.

Zamonaviy pedagogik ta'lim tizimi talabalarning nafaqat nazariy bilimlarni egallashini, balki amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishini ham ta'minlashi lozim. Bugungi kunda pedagogik imij kompetensiyasining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Pedagogik imij, o'qituvchining shaxsiy va professional xarakteristikalarining to'plami sifatida, uning ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Talabalarda pedagogik imij kompetensiyasini rivojlantirish, o'z navbatida, pedagogik faoliyatda yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Ushbu maqolada, oliy pedagogik ta'lim tizimida pedagogik imij kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini tahlil qilish va uning samaradorligini oshirishga qaratilgan metodik yondashuvlar ko'rib chiqiladi.

Pedagogik imij o'qituvchining kasbiy faoliyatini o'zida aks ettiruvchi, uni talabalarga taqdim etuvchi ijtimoiy va psixologik omil sifatida qaraladi. Pedagogik imijning tarkibiga quyidagi komponentlar kiradi:

1. **Shaxsiy imij** – o'qituvchining tashqi ko'rinishi, kiyinish madaniyati, nutq madaniyati, xulq-atvori.
2. **Professional imij** – o'qituvchining kasbiy bilim va ko'nikmalari, o'z ishiga bo'lgan mas'uliyati, pedagogik faoliyatdagi yondashuvlari.
3. **Psixologik imij** – o'qituvchining talaba bilan psixologik aloqasi, talabalarga bo'lgan munosabati, talabalarning o'zini qanday his qilishi.

Pedagogik imij, ayniqsa, talabalarga o'qituvchining ishiga bo'lgan ishonchini oshirish, ta'lim jarayonining samaradorligini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchi o'z imijini ijobiy tarzda shakllantirishi, shuningdek, talabalarda pedagogik imij kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan faoliyatni amalga oshirishi lozim.

Pedagogik imij kompetensiyasi – bu o'qituvchining o'z pedagogik imijini yaratish, rivojlantirish va talabalar bilan samarali muloqot qilish qobiliyatidir. Ushbu kompetensiya o'qituvchining shaxsiy, kasbiy va psixologik imijini boshqarish orqali pedagogik jarayonda muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi. Pedagogik imij kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat:

1. **Shaxsiy kompetensiya** – o'qituvchining o'z-o'zini anglash, o'zini doimiy ravishda rivojlantirishga intilish.
2. **Pedagogik kompetensiya** – o'qituvchining pedagogik bilim va ko'nikmalari, dars jarayonini rejalashtirish va tashkil etishdagi yondashuvlari.
3. **Ijtimoiy-kommunikativ kompetensiya** – talaba bilan samarali aloqani o'rnatish, uning ehtiyojlarini tushunish, muloqotda moslashuvchanlik.

Pedagogik imij kompetensiyasining rivojlanishi, o'qituvchining yuqori sifatli ta'lim jarayonini tashkil etishiga xizmat qiladi va talabalarda o'qituvchiga bo'lgan ishonchni oshiradi.

Pedagogik imij kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi talabalarning pedagogik faoliyatga tayyorligini oshirishga qaratilgan bo'lib, bir qancha metodik yondashuvlardan iboratdir. Bu metodlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. **Individual yondashuv**

Talabalarni individual xususiyatlarini inobatga olgan holda pedagogik imij kompetensiyasini rivojlantirishda individual yondashuv muhim ahamiyatga ega. Har bir talabaga pedagogik imijni shakllantirishda yordam beradigan individual reja tuzish va o'zgaruvchan ehtiyojlarga javob berish lozim. Bu usul yordamida talabalar o'z pedagogik qobiliyatlarini rivojlantirishga va o'z kasbiy imijlarini yaratishga imkoniyat yaratadilar.

2. **Simulyatsiya va rolli o'yinlar**

Pedagogik imij kompetensiyasini rivojlantirishda simulyatsiya va rolli o'yinlar samarali metodlardir. Bu usul talabalar o'qituvchi sifatida o'z faoliyatini amalda sinab ko'rishga imkon beradi. Rolli o'yinlar orqali talaba o'zining pedagogik imijini sinovdan o'tkazadi, muloqot va interaktivlikni rivojlantiradi.

3. **Refleksiya va o'z-o'zini baholash**

Pedagogik imijni shakllantirishda refleksiya jarayonlari muhim rol o'ynaydi. Talabalar o'z faoliyatini va o'z pedagogik imijini doimiy ravishda tahlil qilib borishlari kerak. Bu o'z-o'zini baholash va fikr yuritish orqali talaba o'zining kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydi, ularni yaxshilashga harakat qiladi.

4. **O'qituvchi va talabalar o'rtasida ijtimoiy muloqot**

Pedagogik imij kompetensiyasini rivojlantirishda o'qituvchining talaba bilan o'zaro muloqoti muhim omildir. O'qituvchi talabalar bilan samarali va ijobiy muloqot o'rnatishi, ularning ishonchini qozonishi va pedagogik imijini mustahkamlashi kerak. Muloqotda ochiqlik, xushmuomalalik, hamdardlik va diqqat e'tibori asosiy o'rin tutadi.

5. **Innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash**

Pedagogik imijni rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar, interaktiv ta'lim platformalari va multimedia vositalarini qo'llash zarur. Innovatsion texnologiyalar yordamida talaba o'z pedagogik imijini yaratish jarayonini yanada interaktiv va samarali qilishi mumkin. Masalan, onlayn kurslar, video tahlillar va interaktiv simulyatsiyalar yordamida talabalar pedagogik imijni shakllantiradilar.

Pedagogik imij kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi oliy pedagogik ta'limda talabalar uchun juda muhim ahamiyatga ega. Bu kompetensiya nafaqat o'qituvchining o'z imijini shakllantirishga, balki ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Pedagogik imijni shakllantirishda individual yondashuv, simulyatsiya o'yinlari, refleksiya, ijtimoiy muloqot va innovatsion texnologiyalarni qo'llash samarali metodlar hisoblanadi. Shunday qilib, pedagogik imij kompetensiyasini rivojlantirish o'qituvchining professional va shaxsiy rivojlanishiga, shuningdek, talabalar bilan samarali muloqot o'rnatishga imkon beradi.

Adabiyotlar:

1. Shmid, S. G., & Frolova, E. V. (2018). Pedagogik imij va uning rivojlanishi: Nazariya va amaliyot. Moskva: Pedagogika.
2. Petrov, V. A. (2015). Pedagogik kompetensiya va imijni shakllantirish. Oliy ta'lim, 3, 112-119.
3. Asimova, F. X. (2021). Pedagogik imijni shakllantirish metodikasi: Zamonaviy pedagogik yondashuvlar. Ta'lim va rivojlanish, 2(4), 45-57.